

آثار صبر از منظر آیات و روایات

اعظم هاتفی¹
فاطمه جنتی

چکیده.

صبر ؛ از خصلت های نیک و پسندیده اخلاقی است که منشأ بسیاری از صفات نیک دیگر و در ارتباط با آنهاست . صبر همان شکیبایی ورزیدن است . این پژوهش به روش توصیفی و تحلیلی با استفاده از متون کتابخانه ای و اسلامی ارائه شده است صبر از منظر آیات و روایات در دوحیطه دنیوی و اخروی مورد بررسی قرار گرفته شده است . آثار دنیوی صبر : پیدایش روحیه شکست ناپذیری . بروز خصلت های نیک و نهان . توجه و اتکا بیشتر به خدا آثار اخروی صبر ؛ پاداش الهی . پاداش برتر از عمل . سلام و سرای آخرت .

کلید واژه صبر ؛ صابران ؛ بهشت ؛ پاداش

¹ طلبه حوزه علمیه فاطمیه اشکذر

مقدمه

صبری یعنی پایداری انگیزه دینی در برابر انگیزه های نفسانی و شیطانی (۴) صبر یعنی این که انسان در مقام پیروی از دستورهای خداوند، در برابر سختی ها و مصیبت ها از جمله وسوسه های شیطان پایداری و مقاومت کند و از راه طاعت خدا منحرف نشود (۵). اهمیت صبر و بردباری در احادیث و آیات قرآن در قرآن نزدیک صد آیه از اهمیت صبر سخن به میان آمده، در حالی که هیچ یک از فضایل انسانی به این اندازه مورد تأکید قرار نگرفته است. این نشان می دهد که قرآن برای صبر اهمیت ویژه و برای صابران اجر فراوانی قائل شده است. خداوند متعال زندگی دنیا را چنان مقرر فرموده است که لذت آن همواره با رنج و کوشش همراه باشد. در این دنیا کامیابی بدون رنج، سلامتی بدون بیماری، شادمانی بدون اندوه، رفاه بدون دردسر، دیدار بدون فراق، وصل بدون هجران و آرامش بدون هراس وجود ندارد. اگر جز این باشد، با طبیعت زندگی دنیا و نقش انسان در جهان ناسازگار است. جالب این که واژه «شدت» با تمام مشتقاتش ۱۰۲ بار و به همین تعداد واژه صبر و مشتقاتش در قرآن آمده است. می توان این طور برداشت کرد که خداوند به همان اندازه که شدت می دهد، صبرش را هم می دهد. نعم اجر العالمین * الذین صبروا و علی ربهم یتوکلون. پاداش انسان های پرتلاش صابر که همواره در همه امور امید به خدا بسته اند، بسیار خوب است (عنکبوت ۵۸/ و ۵۹) بررسی انواع صبر در آیات و روایات (این مقاله با روش توصیفی _ کتابخانه ای و با مراجعه به نرم افزارهای قرآنی و روایی به بررسی اقسام صبر پرداخته است به نویسندگی. خداوردی. زهرا دانشجوی کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث. دانشگاه پیام نور واحد مهریز یزد. سال انتشار ۱۳۹۷ مکان نشر. مرکز پژوهش های دینی و علوم اسلامی

امادر این مقاله علاوه بر آثار و جایگاه صبر از منظر قرآن کریم و روایات به آثار دنیوی و اخروی صابران پرداخته می شود. براین اساس مقاله پیش رو آثار صبر از منظر قرآن کریم و روایات بررسی شده است که در دو بعد آثار دنیوی و آثار اخروی صبر اشاره شده است. محتوای این مقاله به روش توصیفی و تحلیلی با استفاده از متون کتابخانه ای و اسلامی ارائه شده است

مفهوم شناسی

صَبْرٌ، اِنْتِظَارٌ. (اصطلاحات روفرهنگز، ج ۱، ص ۴۸)

صبر: خویشتن داری؛ شکیبایی. صبر در برابر جزع (← جزع) در لغت به معنای خویشتن داری و بی‌تابی نکردن در برابر مصائب، ناملایمات و مکروهات است. (۱) در حدیثی از رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است: صبر بر سه قسم است: صبر بر مصائب که با بی‌تابی نکردن و زبان به شکوه نگشودن و مانند آن تحقق می‌یابد؛ صبر بر طاعت که با انجام دادن طاعت و استمرار بر آن و از مسیر شرع و دیانت خارج نشدن محقق می‌شود و صبر بر معصیت و گناه که با ترك گناه و بازداشتن نفس خود از گرایش به سوی آن تحقق می‌یابد. (۲) از آن به مناسبت در باب طهارت و جهاد سخن گفته‌اند. برترین اخلاق پسندیده که ریشه و اصل بسیاری از خویها و خصلتهای نیکو است و در آیات و روایات فراوان به آن سفارش شده، صبر است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَ نَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَ الثَّمَرَاتِ وَ بَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ» (۳) و همواره شما را به نوعی از ترس و گرسنگی و زیان مالی و جانی و کمبود محصول می‌آزماییم و صابران را نوید بده؛ کسانی که چون مصیبتی به آنان رسد گویند: ما از خداییم و به سوی او بازخواهیم گشت». امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «جایگاه صبر نسبت به ایمان، همچون جایگاه سر است نسبت به تن، که چون سر برود، تن نیز می‌رود، همچنین اگر صبر برود، ایمان هم خواهد رفت». (۴) صبر بر بلاها، مصیبت‌ها و مرگ خویشاوندان، بویژه فرزندان و تأسی جستن به انبیا و اولیای الهی در مصائب مستحب است. (۵) صبر بر طاعت به انجام دادن واجبات و نیز صبر از معصیت به ترك محرمات، واجب است. (۶) (۱). مجمع البحرین، واژه «صبر»؛ مرآة العقول ۸/۰۲۱ * (۲). الکافی (کلینی) ۲/۱۹ * (۳). بقره/ ۵۵۱-۶۵۱ * (۴). الکافی (کلینی) ۲/۷۸ * (۵). تذکرة الفقهاء ۲ / ۷۱۱؛ وسائل الشیعة ۳/۳۴۲ و ۵۵۲؛ العروة الوثقی ۲/۵۲۱؛ توضیح المسائل مراجع ۱/۷۴۳ * (۶). وسائل الشیعة ۶۳۲

والصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين (۱۱۵)

و شکیبایی کن که یقیناً خدا پاداش نیکو کاران را تباه نمی کند

(ترجمه حسین انصاریان). برای ابن که بدانیم صابرین چه جایگاهی در دنیا و آخرت دارند به تفسیر

نور محسن قرآنی رجوع می شود تا آیه مورد نظر از نظر ایشان مورد بررسی قرار بگیرد :

و الصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين (۱۱۵). و پایداری باش که همانا خداوند پاداش نیکوکاران را ضایع

نمی کند. در روایات مراد از دو طرف روز صبح و مغرب و مراد از اوایل شب، نماز عشاء بیان شده

است البته این در مقام بیان تمام نمازهای روزانه نیست

شخصی از اعمال زشت خویش ناراحت بود لذا پس از نماز در مسجد از پیامبر صلی الله علیه و آله

خواست تا او را حد بزند حضرت به او فرمود: چون بعد از آن عمل خلاف در نماز جماعت شرکت

کرده ای خداوند تو را بخشید. از امام صادق علیه السلام سوال شد که شخصی از طریق طاغوت

درآمدهایی را بدست آورده و با امید به آیه ی (ان الحسنات يذهبن السيئات) به فقرا کمک می کند و به

حج می رود. حضرت فرمود: * ان الخطيئة لا تكفر الخطيئة. گناه رانمی توان با گناه پوشاند آنچه

را بدست آورده مال مردم است و تصرف در مال مردم به هر شکل حرام است

* امید بخش ترین آیه قرآن*. حضرت علی علیه السلام در جمعی وارد شده و از آنها سوال فرمودند: آیا

می دانید امید بخش ترین آیه قرآن کدام است؟ هر کس به فراخور حال خویش آیه ای را عنوان کرد؛

+ بعضی گفتند آیه (ان الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك) یعنی خداوند جز شرک گناهان

دیگر را می بخشد. بعضی دیگر بر آن بودند که این آیه است (ومن يعمل سوءا ان يظلم نفسه ثم يستغفر

الله يجد الله عفورا رحيمًا) یعنی هر کس خلافکار و ظالم باشد و استغفار کند، خداوند را بخشنده و مهربان

خواهد یافت. عده ای اظهار داشتند آیه (يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم لا تتقوا من رحمة الله ان

الله لا يغفر الذنوب جميعا)، یعنی ای بندگان من که در حق خود اسراف کرده اید از رحمت خدا مایوس

نشوید، زیرا او همه گناهان را می بخشد. تعدادی هم نظر به این آیه داشتند (والذين اذا فعلوا فاحشة

اوظلموا انفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله) یعنی کسانی که اگر کار زشتی

انجام دادند و به خودشان ظلم کردند یاد خداوند می کنند. برای گناهان خویش استغفار مینمایند و کیست

جز خداوند که گناهان را ببخشد. بعد از این که حضرت نظرات آنان را شنید، فرمودند: از حبیب رسول

خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: امید بخش ترین آیه در قرآن این آیه است: (اقم الصلاة طرفی

النهار وزلفا من الليل ان لحسنات يذهبن السيئات). سپس پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: یا علی

! سوگند به خداوندی که مرا بشیر و نذیر به سوی مردم مبعوث کرد، وقتی که انسان برای برای نماز

وضو بگیرد، گناهانش ریخته می شود، و زمانی که روبرو قبله کند پاک می شود

یا علی! مثال اقامه کننده نمازهای روزانه، مثل کسی است که هر روز ۵ مرتبه در نهر آبی که جلو

منزل اوست خود را شست و شو کند

برای تأیید موضوع صابرین و اینکه جایگاهشان کجاست و چه پاداش دنیوی و اخروی می برند در این

مقاله روایت از امام محمد باقر علیه السلام آورده می شود: العیاشی: عن ابن سنان، عن جابر، عن

آبی جعفر (علیه السلام) قال: (من قرا سورة هود في كل جمعة بعثه الله في زمرة المومنين والنبیین

و حوسب حسابا يسيرا ولم يعرف عا خط يوم القيامة)

کسی که سوره هود در هر جمعه قرائت کند خداوند او را در زمره مؤمنین و پیامبران مبعوث خواهد کرد و حساب او را به آسانی حساب خواهد کرد و خطاهایی که انجام داده در روز قیامت برشمرده نمی شود _ ۴۰۶۵۶۳ نشانی: البرهان فی تفسیر قرآن، جلد ۳ صفحه ۷۱

عنوان باب: الجز ثالث سوره هود فضلها

قائل: امام باقر (علیه السلام) از امام صادق علیه السلام هم نقل شده (کسی که این سوره را بنویسد و با خود داشته باشد و با دشمن بجنگد، بر او پیروز و غالب می شود، تا آنجا که هر کس او را ببیند از او می ترسد) بشارت به صابران (ولنبلوكم بشي من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين آیه ۱۵۵) و بی تردید شمارابه چیزی اندک از ترس، گرسنگی، و کاهش بخشی از اموال و کسان و (محصولات نباتی یا ثمرات باغ زندگی از زن و فرزند آزمایش می کنیم و صبرکنندگان را بشارت ده) (ترجمه، حسین انصاریان)

نیکی در برابر بدی و اخلاق نیک: نیکی در برابر بدی دیگران از اخلاق انسان های صبور است که می توان از این معیار و شاخص برای سنجش رفتار و روحیات خود بهره برد. خداوند می فرماید: والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم... و يدرون بالحسنه السيئه؛ کسانی که به خاطر رضایتمندی خداوند صبر می کنند... و بدی را با خوبی پاسخ می دهند. (رعد، آیه ۲۲) همچنین در آیات 63 و 75 سوره فرقان بیان می کند که صابران در برابر سخنان بی خردان با سلام به آنان واکنش نشان می دهند و در آیات 54 و 55 سوره قصص نیز می فرماید: آنان بدی را با نیکی دفع می کنند.. و هر گاه سخن بیهوده و لغوی شنیدند از آن اعراض کرده و در پاسخ به بیهوده گویان می گویند: هر کسی کار خودش، بار خودش. پس سلام بر شما. همچنین خداوند در آیات 34 و 35 سوره فصلت فرمان می دهد که بدی را با خوبی های برتر دفع کنید که این بهتر است؛ زیرا شیوه صابران است. پس می توان از این راه روحیه صبر را شناخته و در این مسیر گام برداریم تا صبوری یافته و آستانه تحمل ما نیز افزایش یابد.

2. گذشت به جای مقابله به مثل: صابران با آنکه می توانند مقابله به مثل کنند و توان این کار را هم دارند، ولی مقابله به مثل نمی کنند و از درگذشت و عفو وارد می شوند. پس اگر بخواهیم صبوری یاد گیریم یا آن را افزایش دهیم باید در هنگام توان مقابله به مثل و مجاز بودنش، دست از آن بشویم و دیگر را عفو کنیم (نحل، آیه 126)

3. کمترین مجازات: صابران اگر مجبور به مجازات و تنبیه باشند، کمترین مجازات را در نظر می گیرند و واکنش های آنان بر اساس عواطف شدید و هیجانات تند نخواهد بود. (ص، آیه 44)

4. تغییر مکان: صابران در هنگام برخورد با کنش های تند دیگران که از روی بی خردی و جهالت و سفاهت است، از آن محیط خارج می شوند. این تغییر محیطگاه به بیرون رفتن از اتاق یا مجلسی است و گاه در قالب کوچ و مهاجرت از محله و شهر و کشور اتفاق می افتد. اینکه خداوند در ارتباط با صابران می فرماید زمین خداوند وسیع است، برای آن است که لازم نیست همواره واکنش های رفتاری و مقاومت داشته باشیم، بلکه گاه جابجائی و هجرت بهترین واکنش است. (زمر، آیه 10)

5. اعتدال در انفاق: از دیگر خصایص صابران، رعایت اعتدال در انفاق و پرهیز از اسراف و بخل در آن است که خداوند در آیات 63 و 67 و 75 سوره فرقان به آن اشاره کرده است.

6. صبوری در مصیبت ها و مشکلات جسمی و مالی و جنگی: از شاخص های صابران صبوری در انواع و اقسام مصیبت ها و مشکلاتی بدنی و روانی و مالی در جنگ و غیرجنگ است. اگر چنین

اینجا به فحای داشته‌های انسان و بقای عطایای خود اشاره نموده و ارزشمندی آنها را نشان می‌دهد. در انتهای آیه نیز به ارزشمندی پیامد صبر اشاره دارد. افرادی که صبر ندارند به متاع دنیا توجه دارند، ولی افراد صبور به پاداش‌های اخروی خداوند توجه دارند که ارزشمندی و ماندگاری آنها صبر را برای آنان امکان‌پذیر می‌سازد.

اگر کسی مشتاق رسیدن به چیزی باشد، سختی‌های رسیدن به آن را تحمل خواهد کرد. این اشتیاق لازمه ارزشمندی واقعی هدف نیست. ممکن است هدفی در واقع ارزشمند باشد ولی فرد اشتیاقی به رسیدن آن نداشته باشد؛ در نتیجه، دشواری‌های رسیدن به آن را تحمل نخواهد کرد. حضرت امیرالمؤمنین (ع) یکی از پایه‌های صبر را اشتیاق می‌داند: «فَالصَّبْرُ مِنْ ذَلِكَ عَلَى أَرْبَعِ شُعَبٍ عَلَى الشَّوْقِ ... فَمَنْ أَشْتَقَّ إِلَى الْجَنَّةِ سَلَا عَنْ الشَّهَوَاتِ» در این حدیث، امام علی (ع) به صورت واضح و روشن یکی از پایه‌های روان‌شناختی صبر را شوق و رغبت انسان را برای انگیزد (مترجم آیه -حسین -انصاریان).

۲۲- برخورداری از قدرت فکر و اندیشه

قرآن کریم صفات اولوالالباب (صاحبان اندیشه) را چنین بیان فرموده: «الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَ لَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ* وَ الَّذِينَ يَصْلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَ يَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ* وَ الَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَ عَلَانِيَةً وَ يَدْرَأُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ»

همان کسانی که به عهد خدا [که همانا قرآن است] وفا میکنند و پیمان را نم‌شکنند* و آنچه را خدا به پیوند آن فرمان داده پیوند، مدهند و از [عظمت و جلال] پروردگارشان همواره در هراسند و از حساب سخت و دشوار بیم دارند* و برای به دست آوردن خشنودی پروردگارشان [در برابر گناهان و انجام وظایف و حوادث] شکیبایی ورزیدند، و نماز را بر پا داشتند، و بخشی از آنچه را روزی آنان کردیم در نهان و آشکار انفاق نمودند، و همواره با نیکی [عبادت] زشتی و پلیدی [گناه] را دفع میکنند [و با خوبیهای خود نسبت به مردم، بدیهای آنان را نسبت به خود برطرف مینمایند]، اینانند که فرجام نیک آن سرای، ویژه آنان است.

۳) عاملان به اوامر الهی

قرآن عاملین به دستورات خدا را چنین معرفی می‌نماید: «وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ*الَّذِينَ صَبَرُوا وَ عَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ» [3]

« و کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند حتماً آنان را در قصرهایی رفیع و با ارزش از بهشت که از زیر [درختان] آن نهرها جاری است، جای خواهیم داد، در آنجا جاودانه‌اند؛ چه نیکوست پاداش عملکنندگان* همانان که [برای حفظ ایمان، اخلاق و عمل صالح] شکیبایی ورزیدند و همواره بر پروردگارشان توکل میکنند»

در تفسیر آیه فوق چنین آمده است: آنها از زن و فرزند و خانه جدا می‌شوند و صبر می‌کنند، مرا رت‌های غربت را می‌چشند و صبر می‌کنند، آزار دشمنان را به جان می‌خورند و در راه مبارزه با نفس و دشمنان از انواع مشکلات استقبال کرده و صبر می‌کنند. آری این استقامت رمز پیروزی آنها و عامل بزرگ افتخار آنان است که بدون آن، هیچ عمل مثبتی در زندگی امکان ندارد

گفتار دوم اخروی

اطاعت از خدا و صبر بر امور زندگی اخلاص

در روایات آمده گروهی از مردم قبل از رسیدگی به حساب، به بهشت می روند، وقتی فرشتگان علت را سوال می کنند، جواب می شنوند که ما در دنیا بر اطاعت خداوند و بر مشکلات و مصائب صبر می کردیم و اهل شکیبایی بودیم.

فرشتگان با شنیدن جواب، از آنان با (سلام علیکم) استقبال می کنند. امام صادق علیه السلام می فرماید: ما اهل صبر هستیم اما شیعیان ما از ما صبورتر می باشند. زیرا صبر ما بر چیزی است که می دانیم، ولی آنان بر چیزی صبر می کنند که نمی دانند. (سلام علیکم به ماصبرتم فنعیم عقبی الدار آیه ۲۴) و به آنان گویند (فرشتگان) سلام بر شما به پاس استقامت و صبرتان در برابر عبادت، معصیت، مصیبت، پس نیکوست فرجام این سرا (مترجم حسین انصاریان)

انسان در تمام لحظات و مراحل زندگی خود، چه امور شخصی، چه اجتماعی، چه معنوی، در جنگ و جهاد، در ادب و اخلاق و در مقابل گناه و طاعت، فقر و غنا، بیماری و سلامت، مصائب و خوشی ها...

همه و همه نیازمند صبر و شکیبایی است؛ که ایرانیان در مقابل آنها صبرکن، می تواند پیروز شود و هم در دنیا به موفقیت هایی دست یابد و هم در آخر مژده و اشاره برای اوست و بهشت جاویدان از آن او خواهد بود، آنگونه که امام حسین علیه السلام به خاطر صبر و برابری که در راه طاعت و اجرای امر و رامين خداوند داشت، هم در دنیا نام و یاد و راهش جاودانه ماند و هم در آخرت به بالاترین مقام و جایگاه بهشتی نزد خداوند. متعال رسید در این تحقیق سعی شده آثار دنیوی و اخروی صبر بررسی شود و نشان دادن صبر باعث می شود که تصمیم گیری های ضعیفی داشته باشیم زیرا قضاوت ها و تفسیرهای فوری و عجولانه نسبت به مسائل داریم و عموم مردم از افرادی که صبور نیستند دوری می کنند چون می دانند این افراد مهارت های فردی ضعیف و خلق و خوی تندی دارند.

سلام و سرای آخرت. بهترین پاداش اخروی صابران

آیه: 24 سَلَامٌ عَلَیْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

ترجمه: (فرشتگان هنگام دیدار بهشتیان به آنان می گویند:) بخاطر استقامتی که کردید، بر شما درود باد. پس چه نیکوست سرای آخرت.

نکته ها

یکی از امتیازات بی نظیر قرآن، بیان پرمحتواترین مطالب، در قالب ساده ترین و مختصرترین کلمات است. از جمله همین عبارت ((سلام علیکم)) که جمله ای بسیار کوتاه و آسان، اما پرمحتوا و رساست و سابقه ی آن به انبیای گذشته همچون ابراهیم، نوح و آدم: می رسد، (سلام عطا نوح ص العاثغ) (269) (سلام عطا موی ک و هارون).

(270) سلام یکی از نامهای خداوند، تهنیت خداوند بر پیامبران، تبریک الهی بر بهشتیان، زمزمه فرشتگان، کلام بین المللی تمام مسلمانان، شعار بهشتیان در این جهان و آن جهان، ذکر خالق و مخلوق، ندای وقت ورود و خروج، آغاز هر کلام در نامه و بیان است که هم بر مرده و زنده و هم بر بزرگ و کوچک گفته می شود. و پاسخ آن در هر حال بر انسان واجب است.

پیام سلام، احترام، تبریک، دعا، امان و تهنیت از سوی خداوند است. (سلام قولاً من رب رحر) (271) وقتی ما در پایان هر نماز می گوییم: ((السلام علینا و علی عبادالله الصالحین))، با این سلام تمام مرزهای نژادی و امتیازات پوچ سن، جنسیت، مال، مقام، زبان و زمان را در طول تاریخ در هم می شکنیم و با همه بندگان صالح خدا ارتباط برقرار می کنیم و بر آنها درود می فرستیم.

در روایات آمده : گروهی از مردم قبل از رسیدگی به حساب ، به بهشت می روند، وقتی فرشتگان علت را سؤال می کنند، جواب می شنوند که ما در دنیا بر اطاعت خداوند و بر مشکلات و مصایب صبر می کردیم و اهل شکیبایی بودیم .

فرشتگان با شنیدن جواب ، از آنان با (سلام علیکم ...) استقبال می کنند.. (272) امام صادق (ع) فرمودند: ما اهل صبر هستیم ، اما شیعیان ما از ما صبورتر می باشند. زیرا صبر ما بر چیزی است که می دانیم ولی آنان بر چیزی صبر می کنند که نمی دانند.. (273) نکاتی پیرامون صبر. منشاء و سرچشمه صبر را از خداوند بدانیم . (و ما صفك الا بالله).

(274) مقصد و هدف از صبر را نیز رضایت الهی قرار دهیم ، نه خوشنامی و نه هیچ چیز دیگر. (و لربك فاصق).

(275) صبر از صفات انبیا است . (كل من الصّابرين).

(276) صبر کلید بهشت است . (ام حسب ان تدخلوا اكنه و تأ يا تكم ...).

(277) صبر در بلاها و آزمایشات الهی ، محك و ملاك شناخت و روشن شدن چهره ی مجاهدان و صابران است . (و لنبلونكم حط نعلم اگاهدين منكم والصابرين).

(278) صبر سبب دریافت صلوات خداوند است . (اولئك علثم صلوات من رسم).

(279) (شاید یکی از علل صلوات بر پیامبر و اهلبیت او این است که آنها صابرترین مردم بودند).

صبر نسبت به ایمان ، به منزله سر برای بدن است . پیامبر (ص) فرمودند: (الصق من الاج ان كالراء س من البدن).

(280) صبر، میزان درجات بهشتیان است . (سلام علیکم ج ا صدق)، (اولئك پ زون الغرفه ج ا صقوا) (281) ، (و جزاهم ج ا صقوا جنّه و حریرا).

(282) صبر، دارای درجاتی است . در حدیثی می خوانیم که صبر بر مصیبت 300 و صبر بر طاعت 600 و صبر از معصیت 900 درجه دارد.. (283) در سراسر قرآن فقط در مورد صابران اجر بی حساب مطرح شده است . (اچّا یوصّ الصابرون اجرهم بغف حساب).

(284) قرآن مجید در کنار صبر، شکر را نیز مطرح فرموده است ، اشاره به اینکه مشکلات هم نعمت هستند. (لكل صبار شكور).

(285) صبر، وصیت امام حسین (ع) به فرزندش امام سجّاد (ع) است . (یا بظّ اصق عط اگ ق و ان كان مرّا).

(286) گاهی در يك اقدام چند نوع صبر دیده می شود. نظیر اقدام حضرت ابراهیم در قربانی کردن اسماعیل که هم صبر بر اطاعت و تسلیم و هم صبر بر مصیبت را لازم دارد.

پیام ها: ۱- سرچشمه همه کمالات صبر است . (ج ا صدق) صبر در پایان هشت نشانه و کمال برای اولوا الالباب بیان شده و فرشتگان نیز اساس درود خود را صبر مؤمنین می دانند.

2- سلام کردن به هنگام ورود، شیوه ی فرشتگان است . (یدخلون علثم ، سلام علیکم)

3- بهشت ((دارالسلام)) است . چون فرشته ها از هر سو بر بهشتیان سلام می کنند. (من كل باب سلام علیکم)

۴- به کسانی که پایداری و پشتکار دارند احترام بگذاریم . (سلام علیکم ج ا صدق)

5- در نظام الهی حتی بکار بردن کلمات و درود و تبریک نیز بر اساس يك مبنا و حکمت (ایمان و عمل) است نه تملق و گزافه . (سلام علیکم ج ا صدق)

نتیجه گیری

صبر از فضایی است که خداوند به انسان دعوت فرموده است و راهی برای زندگی بهتر و کاملتر پیش پای آنان قرار داده است

صبر از آن دسته فضائی است که می تواند مانع پیش آمدهای دنیوی و اخروی گردد
پیشگیری های این آسیب های اخروی و دنیوی زمانی خواهد بود که صبر رادر زندگی به کاربریم و به آن عمل کنیم

انسان صبور دوستی خداوند را بر حب دنیا ترجیح می دهد و در مقابل از شهوات و لذت های دنیوی دوری کرده و صبوری پیشه می کند و در مقابل نفس سرکش خود صبوری می کند و در نتیجه خداوند صابران را دوست می دارد و همیشه با آنها خواهد بود. در مقاله حاضر از آثار صبر دنیوی و اخروی در سبک زندگی قرآنی و روایی به نوشته مولف برای شما انتخاب و گردآوری شده است .
آثار دنیوی صبر ؛ پیدایش روحیه شکست ناپذیری ، بروز خصلت های نیک و نهان ، توجه و اتکا بیشتر به خدا

آثار اخروی صبر ؛ پاداش الهی ، پاداش برتر از عمل ، سلام و سرای آخرت ،
بعضی از عالمان اخلاق صبر را دروازه ورود به مقام رضایت به مقدرات الهی و مقام رضا رباب رسیدن به وادی محبت پروردگار دانسته اند . بنابر این از آثار مهم صبر در همین دنیا می توان از دستیابی به مقام رضا و محبت نام برد (نهج البلاغه)

فهرست منابع

منابع عربی :

۱. کتاب قرآن
۲. کتاب نهج البلاغه
۳. امام باقر علیه السلام از ،امام صادق علیه السلام نقل می کند شناسه حدیث ۳۴۰۶۵۶ نشانی البرهان فی ۸
۴. تفسیر قرآن ، جلد ۳، صفحه ۷۱ عنوان باب :الجز ءثالث سوره هود فضلها
۵. الکافی ، کلینی، ۲/۱۹۷/۳) بقره /۶۵۱-۵۵۱
۶. الکافی ، کلینی ، ۲/۷۸*(۵) -تذکر الفقهاء ۲/۷۱۱۰
۷. وسائل الشیعة/۳۴۲: ۵۵۲؛ العروه ۲
۸. الوثقی ۲/۵۲۱؛ توضیح المسائل مراجع ۱/۷۴۳*(۶)
۹. وسائل الشیعه ۵۱/۶۳۲

منابع فارسی:

۱. اصول کافی ، ج ۲ ص ۸۷. کتاب ایمان و کفر .باب صبر . حدیث ۲.
۲. اصول کافی . ج ۲. ص ۹۱. کتاب ایمان و کفر. باب صبر . حدیث ۱۵.
۳. داوودی محمد. اخلاق اسلامی مبانی ومفاهیم ص ۹۲. دفتر نشر معارف ۱۳۹۰ شمسی
۴. غزالی محمد بن محمد. کیمیای سعادت . ج ۳۴۷. ۲. ۳۴۵. باویرایش (شرکت انتشارات علمی وفرهنگی تهران چاپ یازدهم ۱۳۸۳ شمسی
۵. قرآنتی . محسن . تفسیر نور . ترجمه حسین انصاریان . جلد ۴. ص ۱۲۸
۶. فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیه السلام . جلد ۵ ص ۴۴